

สังคมผู้สูงอายุ : โอกาสของธุรกิจที่ยั่งยืนในอนาคต

Aging Society: Opportunities for the Future Sustainable Business

เกษรา โพธิ์เย็น¹

บทคัดย่อ

สังคมโลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับสถานการณ์สูงวัยของประชากร เนื่องจากแนวโน้มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ลดต่ำลง สำหรับประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับสองของอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์ และในปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยมีผู้สูงอายุ 20% การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวาง เช่น งบประมาณของรัฐบาล การจ้างงาน ผลิตภาพของแรงงาน ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ เป็นต้น จึงเป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญจึงได้กำหนดนโยบาย แผนงานและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญ ควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแม้ว่ามีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นแต่ผู้สูงอายุนี้เป็นกลุ่มประชากรที่มีอำนาจต่อรองในการซื้อสูงและมีศักยภาพในการบริโภค จึงสะท้อนให้เห็นโอกาสและความท้าทายทางธุรกิจที่ยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ อาหารเพื่อสุขภาพ ความงามเพื่อการชะลอวัย นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ บริการเดลิเวอรี่ ฟิตเนสเทรนเนอร์เฉพาะทางสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารของธุรกิจจะต้องมีการเตรียมความพร้อม เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากโอกาสทางธุรกิจของสังคมผู้สูงอายุดังกล่าว เพื่อการขยายงานของธุรกิจให้เติบโตอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : สังคมผู้สูงอายุ ธุรกิจที่ยั่งยืน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
E-mail: ketsara_06@hotmail.com

Abstract

Today, the world is facing the situation of an aging population due to the fact that elderly people tend to be increasing while the number of children under 15 is declining. Following Singapore, Thailand has the second largest proportion of the elderly population in the ASEAN region. In 2021, Thailand will become a full-fledged aging society whose number of its elderly citizens is expected to reach 20 percent of the total population. Such a change in population structures could have extensive impacts on government budget, employment, labor productivity, product marketing and various service areas especially in finance and healthcare areas, etc. However, the Thai government gives utmost importance to this problem so many policies, plans and measures concerned have been set from both the public and private sectors to prepare Thailand for an aging society. Entering an aging society with an increase in a number of elderly people, they are considered to be a demographic group with high bargaining power and great potential for consumption. These factors reflect opportunities and challenges for business sustainability in the areas of quality tourism, healthy food, anti-aging beauty industry, innovations for promoting and rehabilitating health of the elderly people, delivery services and specialized fitness trainers for the elderly people, etc. It is suggested that business executives should be well-prepared to seek their business opportunities arising from an aging society for the continuous business growths in a sustainable manner.

Keywords: aging society, sustainable business

1. บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญ คือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเนื่องจากมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น นโยบายการคุมกำเนิด การใส่ใจดูแลสุขภาพที่มากขึ้น การโภชนาการความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์ที่ทำให้คนอายุยืนขึ้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ค่านิยมและทัศนคติ ในปี พ.ศ.2559 ประชาคมอาเซียนซึ่งมีสมาชิก 10 ประเทศ มีประชากรรวมกันทั้งหมด 639 ล้านคน มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 61 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.6 ของประชากรทั้งหมด สำหรับประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับสองของอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์ และในปี พ.ศ.2562 จะเป็นครั้งแรกที่มีประชากรสูงอายุมากกว่าประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) คือมีผู้สูงอายุ 18% เด็ก 15.9% และในปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยมีผู้สูงอายุ 20% เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) จากข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ประกอบการ เพื่อนำไปวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาทั้งด้านผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงการตลาดเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น การมองเห็นถึงโอกาสทางธุรกิจของตลาดกลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้จะกลายเป็นตลาดเป้าหมายสำคัญในการดำเนินธุรกิจต่อไปในอนาคต

2. เนื้อหา

สังคมผู้สูงอายุคืออะไร

องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้ให้นิยาม ผู้สูงอายุ (Older person) หมายถึง

ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปและได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2557) ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

สำหรับประเทศไทยได้นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” ไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 3 ว่า หมายถึง “ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป”

มาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญ เพราะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลผลิตรวมของประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากร การออมและการลงทุนงบประมาณของรัฐบาล การจ้างงานและผลิตภาพของแรงงาน และในระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ ด้วยความสำคัญดังกล่าวรัฐบาลได้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยได้กำหนด

นโยบาย แผนงานและมาตรการต่าง ๆ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2561) ดังนี้

1. แผนงานทันตสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุประเทศไทย พ.ศ.2558-2565 ของกระทรวงสาธารณสุข ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2558

2. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2558 วันที่ 28 มิถุนายน 2559 และวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560

3. มาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 ได้แก่

3.1 การจ้างงานผู้สูงอายุ ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล โดยให้นายจ้างนำรายจ่ายประเภทเงินเดือนและค่าจ้างสำหรับการจ้างบุคลากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป) มาหักค่าใช้จ่ายได้ 2 เท่า สำหรับในกรณีอัตราค่าจ้างไม่เกิน 15,000.- บาทต่อคนต่อเดือน โดยนายจ้างสามารถขอใช้สิทธิได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนลูกจ้างทั้งหมดในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้น ทั้งนี้ ลูกจ้างจะต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ กรรมการ ผู้บริหารหรือเคยเป็นผู้บริหารของกิจการ

3.2 การสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) แบ่งเป็น 3 แนวทาง คือ 1. มอบหมายให้กรมธนารักษ์นำที่ราชพัสดุมาสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ 4 พื้นที่นำร่อง ได้แก่ ชลบุรี นครนายก เชียงราย และเชียงใหม่ โดยกำหนดอัตราค่าเช่าและค่าธรรมเนียมในอัตราเดียวกันกับโครงการธนารักษ์ประชารัฐ ยกเว้น พื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ 2. ให้การเคหะแห่งชาติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สนับสนุนจัดหาสถานที่เหมาะสมเพื่อสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุบนพื้นที่อื่น โดยนำหลักการของโครงการบ้านมั่นคงและบ้านประชารัฐมาใช้ และ 3. กำหนดให้ธนาคารออมสินและธนาคาร

อาคารสงเคราะห์ให้การสนับสนุนสินเชื่อเงินแบบผ่อนปรนให้กับผู้ประกอบการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องการพัฒนาโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Pre-Finance) ในวงเงินรวมไม่เกิน 4,000 ล้านบาท รวมถึงยังปล่อยสินเชื่อให้ผู้ต้องการมีบ้าน หรือ Post-Finance อีกด้วย โดยจะให้สิทธิในการจองแก่บุตรที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาที่สูงอายุเป็นลำดับแรก

3.3 การให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage) เพื่อให้ผู้สูงอายุนำที่อยู่อาศัยที่ตนมีกรรมสิทธิ์และปลอดภาระหนี้มาเปลี่ยนเป็นรายได้ในการดำรงชีพเป็นรายเดือนได้ ซึ่งมูลค่าเงินที่กู้ได้จะขึ้นอยู่กับอายุของผู้กู้ มูลค่าบ้านและอัตราดอกเบี้ย โดยให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ผู้นำร่องผลิตภัณฑ์โดยผู้กู้จะต้องมีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย อายุสัญญา 2 รูปแบบ คือ อายุสัญญาตามอายุขัยของผู้กู้ และอายุสัญญาที่กำหนดช่วงเวลา

3.4 การออมภาคบังคับสำหรับแรงงานในระบบที่มีอายุตั้งแต่ 15-60 ปี ครอบคลุมลูกจ้างเอกชน ลูกจ้างชั่วคราว ส่วนราชการ พนักงานราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยกำหนดให้นายจ้างและลูกจ้างต้องร่วมกันส่งเงินเข้ากองทุนในอัตรา 3% ของค่าจ้าง แต่ไม่เกิน 1,800 บาทต่อเดือน ยกเว้น ลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำกว่า 1 หมื่นบาทต่อเดือน นายจ้างจะเป็นผู้จ่ายทั้งหมด

ส่วนกรณีที่มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพอยู่แล้วแต่ส่งไม่ถึง 3% เช่น นำส่งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเดิมเดือนละ 1% ในส่วนที่เหลือก็ต้องมานำส่งที่กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบข.) อีก 2% เพื่อให้ครบ 3% และลูกจ้างผู้ที่มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพนี้นี้จะสามารถเลือกรูปแบบการรับเงินได้เมื่อครบอายุตามกำหนด โดยสามารถเลือกรับเงินเป็นก้อน หรือรับตามงวดเป็นรายเดือนจนครบ 20 ปี

3.5 การบูรณาการระบบบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบาย

บำเหน็จบำนาญแห่งชาติและกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบข.) และอนุมัติ (ร่าง) พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ และ (ร่าง) พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ เพื่อกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบายและกำหนดทิศทางในการพัฒนา และกำกับดูแลระบบบำเหน็จบำนาญของประเทศให้มีความครอบคลุม เพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนที่เหมาะสม โดย (ร่าง) กฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว ขณะนี้ได้ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว

3.6 การให้เงินช่วยเหลือเพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและมาตรการภาษี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2560 เพื่อสนับสนุนการมีบุตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการรองรับโครงสร้างประชากรของประเทศที่ปรับเปลี่ยนเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ และมีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานลดลง เพื่อให้โครงสร้างประชากรในภาพรวมของประเทศมีความสมดุลและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในการดำเนินมาตรการให้เงินช่วยเหลือเพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยได้ให้กระทรวงการคลังให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกเกี่ยวกับการจ่ายเงินช่วยเหลือเพิ่มเติมให้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

มาตรการทั้งหมดนี้ ออกมารองรับสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ คือ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปไม่ต่ำกว่า 10% ของประชากรทั้งประเทศ มาตั้งแต่ปี 2551 และสิ้นปี 2559 ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้สูงอายุคิดเป็น 18% ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ หรือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปไม่ต่ำกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศในปี 2564

จะเตรียมรับมือกันอย่างไร

ผลกระทบและการเตรียมความพร้อมรับมือกับสังคมผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ แนวโน้มสังคมผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นย่อมส่งผลทำให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลง การออมลดลง รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายทางด้านสวัสดิการและการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น เพื่อดูแลและปฐมพยาบาลผู้สูงอายุมากขึ้น หากไม่มีการเตรียมความพร้อมการจัดสรรทรัพยากรแรงงานที่จะลดลงจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รายได้ประชาชาติลดลงได้ ดังนั้น การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญ ควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยมีผู้สูงอายุ 20% จึงมีเวลาค่อนข้างน้อยในการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและระบบต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างหลักประกันทางสังคมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ โดยจะต้องเร่งดำเนินการดังนี้ (ไพโรจน์ วงศ์วิวัฒน์, 2556)

- การปรับปรุงฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้ทันสมัยเพื่อที่จะได้ติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด และให้ความช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

- การสร้างหลักประกันด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ซึ่งยังมีปัญหาเรื่องโรงพยาบาลที่ไม่เลือกใช้บริการมีจำกัด และไม่ค่อยได้รับความเชื่อถือด้านคุณภาพการบริการ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องการส่งต่อในกรณีฉุกเฉิน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการปรับปรุงและควบคุมคุณภาพของโรงพยาบาลและสถานพยาบาลทุกแห่งให้ได้มาตรฐาน

- สนับสนุนการดูแลระยะยาวและการแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้ดูแล ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รูปแบบและขนาดของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันภาวะการณเจ็บป่วยและพิการของผู้สูงอายุก็มีมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาด้านการดูแลระยะยาวและการขาดแคลนผู้ดูแล

จึงมีการเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ เร่งจัดทำนโยบาย แผนการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการดูแลผู้สูงอายุ ที่เป็นทางการ

- สร้างหลักประกันด้านรายได้และส่งเสริมการออมเพื่อวัยหลังเกษียณ ผ่านเครื่องมือหรือระบบการออมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กองทุนประกันสังคม ภาษีเงินได้ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ กองทุนรวมหุ้นระยะยาว การประกันชีวิตและกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ

- การส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ รวมถึงการขยายเกณฑ์กำหนดเกษียณอายุจาก 60 ปี เป็น 65 ปี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้และได้ใช้ประสบการณ์และศักยภาพอย่างเต็มที่ รวมถึงเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานด้วย

- การสร้างเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว และชุมชน เพื่อให้สามารถดูแลปัญหาผู้สูงอายุได้ด้วยตัวเองให้มากที่สุด

โอกาสของธุรกิจที่ยั่งยืนในอนาคตรองรับสังคมผู้สูงอายุ

การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย เมื่อผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมระบบเศรษฐกิจ และการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ ดังนั้น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำเป็นต้องร่วมมือกัน หากมองมุมกลับจะพบหนทางที่เพิ่มพูนเศรษฐกิจไทยที่สดใสแข็งแรงและมีอนาคต เพราะผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุนี้นี้ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีอำนาจต่อรองในการซื้อและมีกำลังซื้อสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ ทางธุรกิจ นอกจากนี้ ยังมีความต้องการของตลาดผู้สูงอายุจากต่างประเทศที่ทำให้โอกาสทางธุรกิจและบริการสำหรับผู้สูงอายุในไทยมีแนวโน้มสดใสมากขึ้น ธุรกิจที่มีแนวโน้ม

เติบโตและเกิดธุรกิจใหม่ที่มีโอกาสเติบโตได้รับประโยชน์จากสังคมผู้สูงอายุ มีธุรกิจดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2560)

1. ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

นับเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ได้รับ ความสนใจจากกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ในขณะนี้ เพราะได้ทั้งการพักผ่อนหย่อนใจและสุขภาพที่ดีอีกด้วย เนื่องจากผู้สูงอายุจะได้เดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ พร้อมกับการจัดสรรเวลาส่วนหนึ่งเพื่อมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างถูกวิธีตามหลักทางการแพทย์ เช่น การนวดแผนไทย การอบ การประคบสมุนไพร การทำโยคะ เป็นต้น ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข โครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการต่าง ๆ ให้มีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ควรจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในลักษณะไม่เร่งรีบเรียบง่าย ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย ไม่สร้างมลพิษ เน้นอาหารสะอาดเพื่อสุขภาพ เตรียมความพร้อมบริการด้านความปลอดภัย จัดให้มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวที่มีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล ตลอดจนเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อสร้างหลักประกันด้านความปลอดภัย เพิ่มความเชื่อมั่นและสร้างความมั่นใจให้กับผู้สูงอายุ

2. ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ

การดูแลสุขภาพเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากกับ ผู้สูงอายุที่ร่างกายเริ่มมีการเสื่อมถอยไม่ได้แข็งแรงเหมือนแต่ก่อน การเลือกบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจึงเป็นทางเลือกที่ดีในการดูแลสุขภาพ อาหารเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุอาจอยู่ในรูปแบบของอาหาร เครื่องดื่มและอาหารเสริม โดยต้องมีคุณสมบัติเด่นด้านคุณค่าทางโภชนาการที่ครบถ้วน มีส่วนช่วยชะลอความเสื่อมของร่างกาย สามารถย่อยได้ง่าย ดูดซึมได้ดี ไขมันต่ำไม่มีคอเลสเตอรอล น้ำตาลน้อยหรือไม่มีเลยและมีส่วนประกอบที่ป้องกันและลดความเสี่ยงโรคยอดนิยมที่เกิดกับผู้สูงอายุ เช่น โรคหัวใจ มะเร็งและเบาหวาน เป็นต้น

3. ธุรกิจความงามเพื่อการชะลอวัย

ผู้สูงอายุแม้จะมีอายุที่เพิ่มมากขึ้น แต่ทุกคนต้องการให้ตนเองดูดีไม่แก่ จึงเป็นโอกาสของธุรกิจเสริมความงามเพื่อผู้สูงอายุซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ผู้ประกอบการจึงมุ่งเจาะตลาดผู้สูงอายุโดยเฉพาะเครื่องสำอางประเภทออร์แกนิกที่ผลิตจากธรรมชาติ หรือสมุนไพร และการนำสมุนไพรท้องถิ่นมาผสมกับเทคโนโลยีทางการแพทย์และสุขภาพ ทำให้เกิดสินค้าหรือนวัตกรรมเพื่อสุขภาพใหม่ ๆ เช่น เครื่องสำอางสมุนไพรที่มีสรรพคุณต่อต้าน ชะลอริ้วรอย ลดรอยกระ จุดด่างดำ เพิ่มมากขึ้น

4. ธุรกิจสัตว์เลี้ยงดูแลผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุจะมีความรู้สึกเหงาจากการใช้ชีวิตเพียงลำพัง เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันอยู่แบบครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น หลายคนเลือกที่จะไม่มีลูกอีกทั้ง ลูกหลานมีภาระหน้าที่การทำงานที่จะต้องทำการเลี้ยงสัตว์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลายและคลายเหงาได้อย่างดี ทำให้เกิดธุรกิจสัตว์เลี้ยงขึ้นมามากมาย โดยเฉพาะหากเป็นสัตว์เลี้ยงที่ได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะเพื่อดูแลผู้สูงอายุแล้วนับเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่น่าสนใจในปัจจุบัน

5. ธุรกิจด้านนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ

จากการขยายตัวของสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน ทำให้ผู้ประกอบการให้ความสนใจเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ ทั้งที่เป็นนวัตกรรมที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผลิตเป็นอุตสาหกรรมและนวัตกรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ผลิตขึ้นใช้เองในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่สภาพร่างกายเริ่มถดถอย ซึ่งเป็นการช่วยให้อายุยืนยาวขึ้น เช่น กะลาทดจุด กะลาหยัด บาร์คูกลมกลึงขนาดฝ่าเท้า สะพานโค้งบริหารหัวไหล่ ไม้เท้าช่วยพยุง แก้วสำหรับผู้สูงอายุ เฟอร์นิเจอร์

วางรองเท้าอเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ สวมสไลเดอร์โซฟาที่สามารถปรับเป็นเตียงนอนได้ เตียงนอนที่สามารถปรับระดับความสูงต่ำได้ หมอนหรือเก้าอี้สำหรับผู้สูงอายุ นาฬิกาอัจฉริยะสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

6. ธุรกิจด้านประกันสุขภาพ ประกันชีวิต

ปัจจุบันคนไทยเห็นความสำคัญของการทำประกันมากขึ้นเพราะสามารถคุ้มครองความเสี่ยงต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะความเสี่ยงเรื่องสุขภาพ แม้แต่บริษัทประกันเองก็ได้มีการพัฒนาความคุ้มครองเฉพาะด้านมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการสำหรับการดำเนินชีวิตของคนไทยมากขึ้น การประกันสุขภาพและประกันชีวิตจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถคุ้มครองความเสี่ยงเรื่องสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุได้ เมื่อผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นส่งผลให้ธุรกิจประกันสุขภาพและประกันชีวิตมีโอกาสเติบโตได้อีก หากพิจารณาอัตราการครอบครองกรมธรรม์ประกันชีวิตของคนไทยยังคงมีระดับค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน

7. ธุรกิจให้บริการเดลิเวอรี

เดลิเวอรี เป็นธุรกิจสมัยใหม่ที่ให้บริการเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายของการสั่งซื้อสินค้าผ่านบริการดังกล่าว โดยเฉพาะสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพราะการที่ผู้สูงอายุจะออกไปเดินเลือกซื้อของนอกบ้านเป็นเรื่องที่ไม่สะดวกนัก ดังนั้น หากผู้ให้บริการต่าง ๆ ให้ความสำคัญและออกแบบเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุให้มากขึ้น โอกาสเติบโตของธุรกิจนี้ยังมีโอกาสที่จะเติบโตได้อีกมาก

8. ธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุ

สุขภาพของผู้สูงอายุคือสิ่งจำเป็นสูงสุดในการมีชีวิตที่ยืนยาวและห่างไกลจากโรคร้าย ธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุ หรือสถานที่ดูแลผู้สูงอายุที่มีบุคลากรทางการแพทย์คอยดูแลให้ความสะดวกแก่ผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุในการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น การเดินกายภาพบำบัด อาบน้ำ การกิน การขับถ่าย การแต่งตัว และมีการเตรียมอุปกรณ์เกี่ยวกับการรักษา การให้

พยาบาล การโภชนาการบำบัด เป็นต้น ซึ่งลักษณะการให้บริการจะมีหลายรูปแบบ เช่น การส่งบุคลากรไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน การเปิดเป็นศูนย์ดูแลเฉพาะหรือการให้บริการผู้สูงอายุเข้ามาพักอาศัยในบ้าน ซึ่งจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีการติดตั้งอุปกรณ์เฉพาะ เช่น รววจับ ทางลาด เป็นต้น ซึ่งจะเหมาะกับผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวหรือมีอาการเจ็บป่วยเฉพาะที่ต้องพบแพทย์บ่อย ๆ ธุรกิจประเภทนี้จะให้ความรู้สึกไม่ต่างจากอยู่ที่บ้านมากนัก เพราะไม่ต้องปรับตัวมากเมื่อเทียบกับโรงพยาบาล ปัจจุบันมีให้บริการทั้งระยะสั้นและระยะยาว

9. ธุรกิจฟิตเนสเทรนเนอร์เฉพาะทางสำหรับผู้สูงอายุ

การออกกำลังกายนับเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันในปัจจุบัน จึงทำให้มีฟิตเนสเทรนเนอร์เกิดขึ้นมากมาย แต่ฟิตเนสที่เน้นการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะยังมีจำกัดเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มผู้สูงอายุต้องการสถานที่ อุปกรณ์ รวมทั้งคอร์สเทรนนิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ ดังนั้น ธุรกิจนี้เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่น่าสนใจที่จะเจาะตลาดผู้สูงอายุได้

10. ธุรกิจที่ปรึกษาวางแผนทางการเงินหลังเกษียณ

กลุ่มผู้สูงอายุจะให้ความสำคัญกับฐานะทางการเงินหลังเกษียณว่าจะมีเงินเพียงพอในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือไม่ ที่ผ่านมาในช่วงหนุ่มสาววัยทำงานอาจยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญมากนัก จึงไม่ได้มีการวางแผนทางการเงินที่ดี ทำให้มีความเสี่ยงทางการเงินค่อนข้างมาก ผู้สูงอายุหลายคนจึงเลือกใช้นักการเงินมืออาชีพมาช่วยลดความเสี่ยง จึงเป็นการสร้างโอกาสให้กับธุรกิจที่ปรึกษาวางแผนทางการเงินที่จะมีโอกาสดิบโตได้อีกมาก แม้แต่สถาบันการเงิน ธนาคารและประกันชีวิต มีการออกแบบผลิตภัณฑ์

ทางการเงินที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. บทสรุป

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์สูงวัยของประชากร แนวโน้มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่ประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ลดต่ำลง ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุเป็นตลาดที่จะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต ผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุนี้นี้เป็นกลุ่มประชากรที่มีกำลังซื้อสูง มีศักยภาพสูงในการบริโภค สะท้อนให้เห็นถึงตลาดที่ขยายใหญ่ขึ้น โอกาสของธุรกิจผู้สูงอายุข้างต้นที่กำลังมาแรง ซึ่งปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นมีทั้งคนไทยและต่างชาติที่มาท่องเที่ยวระยะสั้น ๆ หรืออยู่ในประเทศไทยแบบระยะยาว (Long Stay) ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความต้องการสินค้าและบริการเฉพาะด้านอีกจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นความต้องการสินค้าและบริการที่ช่วยรักษาอาการเจ็บป่วย ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน รวมถึงสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองต่อความสุขทางกายและจิตใจ ซึ่งเป็นโอกาสของธุรกิจไทยในการสร้างรายได้ให้กับธุรกิจให้มีโอกาสเติบโตอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงแค่คนไทยในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาประเทศไทยและมีโอกาสขยายไปถึงประชากรโลกและสังคมโลกด้วยเช่นกัน ดังนั้น ผู้บริหารธุรกิจจะต้องมีการวางแผนและปรับตัวที่จะทำการพัฒนาสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและจะกลายเป็นลูกค้ากลุ่มใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต นับเป็นช่องทางที่จะนำเม็ดเงินเข้าสู่ไทยได้มากทั้งปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

4. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

(2560, พฤษภาคม-มิถุนายน). ธุรกิจผู้สูงอายุโอกาสของอนาคต. วารสารอุตสาหกรรมสาร, 59(3), 5-11.

ไพโรจน์ วงศ์วิวัฒน์. (2556). เราจะเตรียมรับมือ
กันอย่างไร....สังคมผู้สูงอายุ. ค้นเมื่อ
10 ตุลาคม 2561, จาก
[http://www.matichon.co.th/new_detail.
php?newsid=1235709146&catid=04.](http://www.matichon.co.th/new_detail.php?newsid=1235709146&catid=04)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2557). สังคม
ผู้สูงอายุ : นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ.
ค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2561, จาก
[http://www.stou.ac.th/stouonline/lom
/data/sec/Lom12/05-01.html](http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html).

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559).
สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2559.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2561, พฤษภาคม –
สิงหาคม). การเตรียมการเพื่อรองรับสังคม
ผู้สูงอายุของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์
โอชา. สลค.สาร. 26(2), 37-44.